

Den nye feminismes nydelsessyge

AF TONE FRANK DANDANELL

SLAGMARK #74

SIDER: 205-210

Det kan ikke være gået mange forbi, at vi i disse år oplever en fornyet interesse og sympati for begrebet feminisme. Hvor 'feminist' for bare få år siden var et begreb, man gerne grinende lagde afstand til, er det modsatte i dag næsten tilfældet: Feminist er noget, man næsten forventes at kalde sig; det er noget Beyoncé Knowles, Barack Obama, Miley Cyrus, Hillary Clinton, Taylor Swift kalder sig. Begrebet feminisme er i Vesten i dag så allestedsnærværende, at man nemt kunne få den tanke, at feminismen allerede har sejret og nu blot går sin sejrsgang som postfeminisme. Men hvad vil feminisme overhovedet sige? Der synes at være bred enighed om, at begrebet overordnet står for kampen for kønnenes politiske, økonomiske og sociale lighed. Dette betyder dog ikke, at feminisme er et monolitisk begreb, eftersom dets konkrete indhold afhænger af de filosofiske og politiske idéer, den enkelte i øvrigt tilslutter sig. Feminisme er ikke mindst en filosofisk disciplin, eftersom ethvert begreb om feminisme trækker på filosofiske idéer om, hvad menneske vil sige, hvad køn vil sige, hvad seksualitet vil sige, osv. I dette indlæg vil jeg belyse og diskutere det filosofiske og politiske grundlag i den brug af begrebet feminisme, der for tiden synes at være allestedsnærværende. Det er min tese, at begrebet feminisme i dag er blevet identisk med det at elske sig selv, med det at udtrykke kærlighed til sig selv. I stedet for dette individualistiske begreb om feminisme, ønsker jeg at tale for en feminisme, der igen lægger op til fælles kamp for en mere retfærdig verden.

Enhver undersøgelse af, hvad feminisme vil sige i dag, bør ikke mindst vende sig mod populærkulturen, da det om noget er her, at begrebet feminisme har fået en omblomstring. Beyoncé's seneste to album *Beyoncé* (2013) og *Lemonade* (2016) er begge blevet kaldt feministiske mesterværker. Miley Cyrus har udtalt, at hun er en

af de største feminister i verden, fordi hun fortæller kvinder, at de ikke skal være bange for noget. Lena Dunhams prisbelønnede tv-serie *Girls* er med sin fremstilling af realistiske sexscener og såkaldt almindelige kvindekroppe blevet hyldet som et stykke feministisk samtidskunst. En af dem, der har hyldet *Girls* og Lena Dunham, er filminstruktør, performancekunstner og forfatter Miranda July. Jeg mener, ligesom bl.a. forfatterne Masha Tupitsyn og Chris Kraus, at man i Julys hyldelse til Lena Dunhams serie kan finde en rammende beskrivelse af, hvad begrebet feminism primært vil sige i dag. July udtaler:

Girls er et fremragende show. Sheila [Heti] og jeg har talt om Lena Dunhams generation, som vi begge beundrer. Disse kvinder er i stand til at skabe kunst fra en meget tidligere alder, uden at behøve at skulle igennem noget tilsvarende det udmattende oprør, vi ældre feminister skulle igennem. Disse kvinder elsker allerede sig selv. Og det er fedt. (Citeret i Tupitsyn, 2012)

July bestemmer her selvkærlighed som feminismens telos. Væk er enhver tale om at kæmpe for en fælles sag, at kæmpe for social forandring, at elske sig selv *er* feminismens endemål. At det er denne tænkning af feminism, der særligt gør sig gældende i dag, ser man ikke mindst på de sociale medier. Søger man på #feminism på f.eks. Instagram, ledsages hashtagget af billeder af kvinder, der træner, *twerker*, tager makeup på, poserer i undertøj osv. Disse aktiviteter er der intet i vejen med, men det er ikke aktiviteter, der tidligere ville være blevet bestemt som feministiske handlinger i sig selv. At de bliver det i dag, tror jeg netop skyldes, at de skriver sig ind i den fortælling, at feminism overordnet handler om at elske sig selv. Billederne er sat i verden for at stadfæste det faktum, at kvinden bag Instagramprofilen vitterligt elsker sig selv. Kvindens træning er feministisk, fordi hun elsker sig selv, idet hun træner. Kvindens posering i undertøj er feministisk, fordi hun elsker sig selv, idet hun poserer i undertøj. Patriarkatet er i denne foreståelse det, der vil forhindre kvinden i at elske sig selv; de strukturer, der vil fastholde hende i en følelse af skam over at elske sig selv. Denne accenturering af selvkærlighed hænger nøje sammen med en særlig forestilling om, hvad det vil sige at være menneske. Dette er en forestilling om, at mennesket i sin natur bør tænkes som et individ, der bedst selv ved, hvorfor det vælger, som det gør, hvorfor det begærer, som det gør, og hvis frihed består i udlevelsen af dets egenrådige valg. Som Beyoncé synger: "I'm a grown woman, I can do whatever I want." I denne forestilling kan alt, hvad en kvinde gør,

netop bestemmes som feministisk, fordi det afgørende ikke er, hvad kvinden gør, men derimod at det er hende, der gør det, og at hun elsker sig selv, idet hun gør det.

Det kan være svært at modsige denne form for feminism, fordi den tilsyneladende blot handler om frihed. Skal kvinden ikke have lov til at elske sig selv? Skal kvinden ikke have lov til at gøre, hvad hun vil? Selvfølgelig skal hun det. Men det er nødvendigt, at vi går et skridt længere og spørger til dette tilsyneladende indlysende begreb om feminism. Er det overhovedet frihed, der er på spil? Selvom insisteringen på selvkærlighed synes at handle om frihed, om den enkeltes ret til at elske sig selv, er der i mine øjne snarere tale om et påbud: Du *skal* elske dig selv.

Dette er blot en anden formulering af det imperativ, der ifølge den slovenske filosof Slavoj Žižek er kendetegnet for det senkapitaliske samfund, nemlig *pligten til at nyde*. Fordi du kan nyde, *skal* du også nyde; du skal forholde dig autoerotisk til din tilværelse. Dette imperativ lyder klart i både Coca Colas slogan, *Enjoy* og i Nikes, *Just do it!* Det viser sig ligeledes klart i firmaet Doves reklamer, der fortæller kvinder, at de skal nyde deres kroppe, også selvom de ikke lever op til velkendte skønhedsideal. Det viser sig klart på Instagram i populariteten af hashtaggene *#loveyourself*, *#bodypositivity*, *#everybodyisbeautiful* og *#selfacceptance*. At det er dette imperativ, der er slået igennem i det senkapitalistiske samfund, er selvfølgelig ikke tilfældigt. Hvad sælger bedre end pligten til at nyde? Hvem ved, måske venter en endnu større nydelse lige rundt om det næste sæt undertøj, det næste stykke mørke chokolade, den næste Kylie Jenner-læbestift osv. Som filosofen Nina Power skriver: ”Skulle man tro den moderne portrættering af, hvad det vil sige at være kvinde, så kulminerer den moderne kvindes frigørelse i at besidde dyre håndtasker, en vibrator, et job, en lejlighed og en mand – sandsynligvis i den rækkefølge” (Power, 2009, s. 1). Ofte hører man kritikken af de sociale medier som steder, hvor mennesker kun viser deres perfekte liv, dvs. ikke sandheden. Men prøver vi med disse billeder ikke blot at leve op til det, der forventes af os, nemlig at nyde, og at dokumentere over for andre, at vi faktisk nyder? Vores fremvisning af dette såkaldt perfekte liv viser måske først og fremmest, at vi er ekstremt pligttopfyldende.

Christian Bitz, ernæringsekspert og tidligere fotomodel, udgav i 2014 bogen *Uperfekt: Sundhed der virker i hverdagen*. Med denne bog ønskede han med egne ord at gøre op med netop forestillingen om det perfekte menneske, særligt med den forestilling, at mennesket skal være sundt hele tiden. Bogen giver tips til, hvordan man kan spise sundt uden, at det bliver *for* perfekt, og

Du får også et ærligt indblik i Christians eget liv, og hvordan han selv kæmper med at få arbejde, privatliv og skyr til at gå op i en højere enhed. Og hvorfor han prioriterer sundhed, men gør sig umage for at holde en sund balance, hvor intet er forbudt. (Bitz, 2014, bagsidetekst)

Det interessante er dog, at selv når nogen, som her, forsøger at sælge en vare ved tilsyneladende at gøre op med den forestilling, at vi partout skal være perfekte, handler det stadig om pligten til at nyde. Præmissen er nu bare, at du kan få *endnu* mere nydelse, hvis du ikke er helt perfekt; at være uperfekt er egentlig blot en endnu bedre måde at være perfekt på, ”for hvor skønt er det egentlig at sidde udmattet tilbage i dit eget perfekte selskab?” (Bitz, 2014, bagsidetekst). Hvad der her ligner et opgør med det udmattende imperativ om altid at skulle jagte den næste nydelse, er egentlig blot en fortsættelse af det samme.

Et af problemerne ved den nye feminisme imperativ om pligten til at nyde er, at den, snarere end at lægge op til at kvinder forener sig og sammen kæmper imod patriarkatet, lægger op til, at de fjerner sig fra hinanden og betragter sig selv som atomare autoerotiske enheder. Når det er min nydelse, der er formålet med min feminisme, hvorfor så beskæftige mig med det, der ikke umiddelbart har med min egen nydelse at gøre? Som også Chris Kraus har pointeret, er kultiveringen af selv-værd hos den enkelte kvinde langt fra identisk med det at forandre verden. Den fastholder snarere netop den adskillelse mellem kvinder, der på én gang er foranlediget af patriarkatet og betingelsen for, at det kan vedblive med at eksistere.

I den patriarkalske orden udgør kvinden, ved sin blotte tilstedeværelse, et indbrud. Hun er skævt situeret i forhold til situationen, hun passer ikke *helt* ind. Dette behøves ikke at føles som et nederlag; det kan også være ganske interessant, at være den, der ikke passer ind. Det kan f.eks. være ganske nydelsesfuldt at være den eneste kvinde i et rum fuld af mænd, der ser fodbold og drikker øl, for så er man på én gang *kvinden* som sådan, men man er også den cool kvinde, der kan finde ud af at hænge ud med mændene og måske endda udgøre det ’friske pust’, der bekræfter deres heteroseksualitet og dermed gør det lidt lettere for dem at være sammen. Men når man på denne måde vænner sig til at være indbruddet, at indtage rollen som undtagelsen, så foranlediges man, lige som af senkapitalismens nydelsesimperativ, til at forstå sig selv som adskilt fra de andre, eller ligefrem at forstå sig selv ud fra adskillelse til de andre: Man *er* den Anden. Når man forstår sig selv som den Anden,

kan det desuden være ganske svært at acceptere, at der også er andre kvinder, der identificerer sig med og insisterer på denne rolle. Jeg tror, at dette er hovedårsagen til, at så mange kvinder betragter hinanden som konkurrenter. Konkurrenter om mandens blik, konkurrenter om at indtage positionen som *kvinden* i rummet. Forestillingen om, at der kun er plads til én kvinde, betyder, at kvinder af og til helt undgår hinanden og tyr til den fantasmatisk fortælling om sig selv som en 'rigtig drengepige'. Den deprimerende konsekvens af dette er, at vi er dårligere end mænd til at engagere os i grupper. Jeg tror ikke, at vi kan gøre os forhåbninger om at nedbryde patriarkatet, så længe vores energi primært bliver brugt på at kæmpe for retten til at elske os selv. Derfor mener jeg også, at den såkaldte 'prosexfeminisme' eller 'sex-positive' feminisme er utilstrækkelig. At kæmpe for kvindes ret til at være et seksuelt subjekt er ganske vist en vigtig kamp. Kvinder bliver stadig udskældt for deres seksualitet, *slutshaming* er stadig et populært værktøj til at få kvinden til at indordne sig fortællingen om, at hun er den passive, hvorimod manden er den aktive. Men hvis en feminisme er centreret om den præmis, at det er kvindens seksuelle emancipation, der er hovedbetingelsen for hendes frigørelse, så er det en feminisme, der falder tilbage i pligten til at nyde. Hvorfor skulle det ellers netop være sex, der er det afgørende element? Udskamningen af den seksuelle kvinde er ikke det eneste værktøj, patriarkatet gør brug af. Det udskammer ligeledes den kvinde, der ikke har sex nok; den kvinde, der ikke viser, at hun nyder, og at hun indbyder til nydelse. Hvis man skal skaffe følgere på de sociale medier som kvinde i dag, er det netop ved at vise sin seksualitet, ved at vise, at man er tilgængelig. En feminisme, hvis højeste *telos* er kærligheden til selvet og nydelse, er en feminisme uden socialt ansvar; det er en feminisme, der er umulig at skelne fra senkapitalisme. Er det dette vi ønsker, at feminisme skal betyde? Som også filosofen Nina Power har gjort opmærksom på, var der engang, hvor feminismen faktisk var en generator for nye måder at tænke og eksistere på. Den var ikke som i dag en trend, der lægger op til, at den enkelte fokuserer på kultivering af selvværd, på optimeringen af nydelse, på de privilegier eller mangel på samme, der adskiller hende fra de andre, men en fælles politisk kamp for en mere retfærdig verden. Det er på tide, at vi gentager historien.

LITTERATUR

- Bitz, C. (2014). *Uperfekt: Sundhed der virker i hverdagen*. København: Politikens Forlag.
- Power, N. (2009). *One-Dimensional Woman*. Winchester: Zero Books.
- Tupitsyn, M. (2012). One-Dimensional Women on One-Dimensional Feminism. *Love Dog*. Hentet fra <http://mashatupitsyn.tumblr.com/post/25831713675/one-dimensional-women-on-one-dimensional-feminism>